

Формування читацької грамотності учнів 5–6 класів на уроках української літератури: актуальність і хід дослідження

*О. А. Слижук, кандидат педагогічних наук, доцент,
провідний науковий співробітник
відділу навчання української мови та літератури*

Читацька грамотність як система сформованих умінь і навичок, ціннісних орієнтирів учнів формується у процесі вивчення різних шкільних предметів Нової української школи, однак, перш за все, є одним із критеріїв оцінювання результатів навчання з української літератури. Розвиток технологій змінює вимоги до процесу сприйняття й осмислення інформації учнями. Читацька грамотність має бути постійною навичкою, яку особистість застосовує у своїй повсякденній діяльності протягом усього життя, працюючи з різними видами текстів, зокрема й літературними творами, медіатекстами, здійснюючи їх пошук, сприймання, інтерпретацію й оцінювання.

Під час вивчення української літератури в 5–6 класах формування читацької грамотності здійснюється у процесі виконання навчальних завдань, що становлять методичну систему розвитку вмінь роботи з літературними творами та враховують організацію різних видів діяльності: критичне читання, послідовне обговорення безпосереднього значення складників авторського тексту, виявлення й подолання суперечностей у ньому, осмислення змісту й форми літературного твору в цілому, виокремлення окремих його частин для детального аналізу й виконання на їх основі дослідницьких завдань, оцінювання його естетичної якості у контексті з іншими видами мистецтва, виявлення актуальності для власного особистісного розвитку.

Результати констатувального зрізу наукового дослідження «Навчально-методичне забезпечення формування читацької грамотності учнів 5–6 класів гімназії у процесі вивчення української літератури» засвідчили актуальність проблеми використання початкових завдань для ефективного формування читацької грамотності учнів. У ході експерименту констатовано невисокий рівень читацької грамотності учнів 5–6 класів, зокрема неухважність до деталей під час читання художніх творів, невміння відрізнити факти від розмірковувань автора, відсутність системності в роботі над художнім текстом, розмитість уявлення про художність як естетичну якість твору, наївно-реалістичне розуміння цінностей, закладених у художньому творі, а відтак і зниження інтересу до читання художніх творів і читацької діяльності загалом.

Аналіз анкетування учнів 5–6 класів дозволив виявити основні причини, що впливають на ефективність формування читацької грамотності: частина художніх творів є складною для осмисленого сприйняття читачами-підлітками; у підручниках української літератури для цієї вікової групи переважають завдання репродуктивного характеру; на підсумковому етапі уроків української літератури епізодично використовуються навчальні завдання, спрямовані на рефлексію читацької діяльності учнів під час вивчення художнього твору та визначення ними значущості здобутої пізнавальної й естетичної інформації для особистісного розвитку.